

Barne og familiedepartementet

Dato: 19.04.2024

Vår ref: 23/03998-3

Deres ref:

Hørings svar fra Kirkerådet til Barne- og familiedepartementets høringsnotat om forslag til forskrift om Digital gravferdsmelding og periodisering av festeinntekter

Innledning

Kirkerådet viser til høringsnotat, datert 21.03.2024, vedrørende forslag til forskrift om Digital gravferdsmelding og forskriftsendring om periodisering av festeinntekter.

Kirkerådet vil uttrykke støtte til det pågående arbeidet for å innføre Digital gravferdsmelding som vil forenkle prosesser etter dødsfall. Imidlertid presiserer Kirkerådet at den planlagte videreutviklingen av Digital gravferdsmelding bør inkludere opplysninger knyttet til seremonileverandør snarest mulig. Slik kan det legges til rette for en funksjonell og sammenhengende digital løsning som er i tråd med punkt 2 i statens Digitaliseringsstrategi *Én digital offentlig sektor*.¹ Dette er viktig både for pårørende og øvrige involverte profesjonelle aktører.

Kirkerådets svar vektlegger etterlattes behov, og ser disse i sammenheng med perspektivet Den norske kirke har som seremonileverandør ved gravferd. Svaret består av fire deler. Del 1 kommenterer arbeidet så langt med Digital gravferdsmelding og tro- og livssynsamfunns plass i videreutvikling av dette. Del 2 kommenterer personvern og høringens uttalelser om personopplysninger om tro og livssyn. Del 3 kommenterer forslag til forskrift om Digital gravferdsmelding. Del 4 kommenterer forskriftsendring om periodisering av festeinntekter. Kirkerådet svarer ikke som gravplassmyndighet, men som trossamfunn.

Digital gravferdsmelding og videre arbeid

Kirkerådet støtter det pågående arbeidet for å innføre Digital gravferdsmelding. Prosjektet har tidligere blitt beskrevet på følgende måte:

Digital gravferdsmelding vil gjøre det enklare å gjøre val knytte til gravferda, både for seg sjølv og som ansvarleg for gravferda til ein avliden. Brukaren skal vere i sentrum. Det skal vere lett å skilje mellom dei ulike rollene etterlatne kan ha: å vere ansvarleg for gravferda, å vere ansvarleg for grava og å vere arving. Tenesta skal opplevast som heilskapleg, og innbyggjaren skal sleppe å leggje inn data som alt ligg i andre offentlege system (berre éin gong-prinsippet).² (BFD, 2022, s. 4).

¹ Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet. 2019. Digitaliseringsstrategi for offentlig sektor 2019-2025.

² Barne- og familiedepartementet. 2022. Høyringsnotat om digitalisering av grav gravferdsmeldinga og andre endringar i gravplassloven og gravplassforskriften.

Høringen med forslag til forskrift om Digital gravferdsmelding støtter opp under prosjektets formål. Uten å inkludere valg av seremoni og seremonileverandører vil imidlertid ikke løsningen være fullstendig eller «sammenhengende». Forstudien *Grav og Seremoni. Hvordan kirken kan digitalisere bestilling av grav og seremoni* illustrerer at det viktigste for de etterlatte ved dødsfall er å fastsette tidspunkt og sted for seremonien.³ (s. 12, 35). Dersom Digital gravferdsmelding skal kunne understøtte behovene til de som står for gravferden, må seremoni og seremonileverandører kobles til løsningen snarest mulig. Det bør legges til rette for fastsetting av tid og sted for seremoni direkte i løsningen. Først etter dette vil Digital gravferdsmelding oppfylle sitt fulle potensiale for sammenhengende tjenester ved dødsfall ved å effektivisere arbeid i alle ledd for alle berørte og interessenter.

Den norske kirke er landets største tilbyder av seremoni ved gravferd, og empirisk materiale viser at kirken bidrar til viktige omsorgspraksiser og riter i det norske samfunnet.⁴ I gravferd møter Den norske kirke den største bredden av både folkekirken og mennesker i Norge. Opinions rapport Undersøkelse om kirkelig gravferd for Den norske kirke fra 2021 viser at over 60 % av befolkningen ønsker gravferd i Den norske kirke, og at nær 1 av 4 hadde vært involvert i planlegging av en gravferd i Den norske kirke de siste fem årene. Nesten 75 % oppgir at de ville valgt gravferd i Den norske kirke på nytt.⁵ På bakgrunn av dette mener Kirkerådet at det er viktig både for Den norske kirke og for andre tros- og livssynsamfunn å være tilkoblet Digital gravferdsmelding.

Høringen refererer gjentatte ganger til «den som sørger for gravferden». Etter Kirkerådets oppfatning er begrepsbruken misvisende. Kirkerådets forståelse av rollen er tilknyttet en rekke rettigheter og plikter som kun delvis ivaretas i Digital gravferdsmelding. «Den som sørger for gravferden» skal blant annet bestemme om den avdøde skal kremes eller om det skal være jordbegravelse, hvilken seremoni og seremonisted som skal benyttes ved gravferden, og i hvilken kommune den avdøde skal gravlegges. I tillegg vil den som er ansvarlig for gravferden normalt også være ansvarlig for graven etter gravlegging.⁶ Planlegging og gjennomføring av seremoni skjer svært ofte i samarbeid med et tro- og livssynsamfunn. Behovet for å ta stilling til seremoni og seremonisted ved dødsfall understreker derfor nødvendigheten av å videreutvikle løsningen. Den som sørger for gravferden bør gjennom løsningen lett kunne komme i kontakt med tros- og livssynsamfunn.

Personopplysninger om tro og livssyn

Kirkerådet støtter departementets vurderinger knyttet til personopplysninger om avdøde i forbindelse med tro og livssyn og valg av seremonileverandør, i tillegg til hvem opplysningene kan deles med, slik det skisseres i høringen.

Etter departementets vurdering er det nødvendig å behandle opplysninger om tro og livssyn for å kunne tilrettelegge for en seremoni tilpasset ønsket tro eller livssyn. Det er tale om behandling og deling av opplysningene innenfor en digital tjeneste og bare de som kan logge seg på har tilgang til disse opplysningene.⁷ (BFD, 2024, s. 17).

³ Den norske kirke. 2022. Forstudie: Grav og Seremoni. Hvordan kirken kan digitalisere bestilling av grav og seremoni.

⁴ Saxegaard, F. et al. 2023. *Forhandlinger ved graven: Samspill og spenninger mellom pårørende, gravferdsbyrå og Den norske kirke lokalt.*

⁵ Opinion. 2021. Undersøkelse om kirkelig gravferd for Den norske kirke.

⁶ Den norske kirke. 2024. Gravferd. Hvilke rettigheter og plikter har jeg?

⁷ Barne- og familiedepartementet. 2024. Høring av forslag til forskrift om Digital gravferdsmelding og forskriftsendring om periodisering av festeinntekter.

Personer med mulighet til å logge seg på Digital gravferdsmelding og med tilgang til opplysninger om den aktuelle gravferden (som ansatte i gravferdsbyrået, gravplassmyndigheten, ev. krematorium, og ansatte og ev. frivillige i tros- og livssynssamfunn) vil få tilgang til opplysningen om seremonivalgene. Personkretsen er begrenset og til dem som må antas å ha klart behov for opplysningen for å realisere en bestilt tjeneste. (BFD, 2024, s. 16).

Utdragene illustrerer at høringen legger et godt delings- og behandlingsgrunnlag for personopplysninger om den avdødes tro og livssyn. Kirkerådet gir sin tilslutning for behandling av slike personopplysninger i videreutvikling av Digital gravferdsmelding, og presiserer at disse opplysningene ikke er ment å skulle si noe om etterlates tro og livssyn.

Kirkerådet minner om at artikkel 8 i EUs traktat om grunnleggende rettigheter (Lisboa-traktaten) er grunnlaget for personvernforordningen. I henhold til EØS-retten skal retten til personvern veien opp mot andre grunnleggende rettigheter. Traktatens artikkel 10 nevner som en grunnleggende rettighet å «utøve sin religion eller tro gjennom gudstjeneste, undervisning, andakt og overholdelse av religiøse skikker».⁸

Kirkerådet mener at deling av personopplysninger om tro og livssyn til den avdøde mellom pårørende og profesjonelle aktører som Den norske kirke, er helt nødvendig for at tros- og livssynssamfunn skal få den informasjonen de trenger til å bistå pårørende med planlegging og gjennomføring av religiøse skikker. I tillegg til å la pårørende og etterlatte ta avskjed med den avdøde på en verdig måte, er dette grunnleggende for å legge til rette for tro- og livssynsfrihet og tillate borgere å utøve sin religion.

Forslag til forskrift

Kirkerådet støtter utkast til forskrift om Digital gravferdsmelding med hjemmel i gravplassloven §§ 25 og 26, og er positiv til at «valg om gjennomføring av gravferdsseremoni» er nevnt i § 25 og dermed forankres så tydelig i lovverket. Forskriftene etablerer gode rammer for bruk og regulering av Digital gravferdsmelding. Virkeområde, brukervilkår, behandlingsansvar og dispensasjon er tydelig beskrevet.

§ 1 beskriver formål for Digital gravferdsmelding. Kirkerådet presiserer at ved «valg av gravferd» legger vi til grunn at valg av seremoni og seremonileverandøren er en vesentlig del av dette.

§ 4 Brukervilkår skisserer at, «Statsforvalteren kan stille vilkår for at gravplassmyndigheter, krematorier og gravferdsbyråer kan knytte seg til Digital gravferdsmelding og utveksle opplysninger, herunder krav til funksjoner i fagsystemer og deres kommunikasjon med nasjonal fellesløsning for sikker tilgangsstyring for virksomheter som utveksler data seg imellom.» (BFD, 2024, s. 33). Kirkerådet har erfaring og kompetanse innenfor digitaliseringsarbeid og inviterer til samarbeid med Statsforvalteren i Vestfold og Telemark om å sette krav til fagsystemene som benyttes i forbindelse med gravplassforvaltning. Den norske kirkes Digitaliseringsstyre har oppnevnt Hovedorganisasjonen KA som systemeier for alle enheter i Den norske kirke knyttet til gravplassforvaltning, og sammen kan Kirkerådet og KA bidra slik at Digital gravferdsmelding blir effektivt og godt integrert med de øvrige løsningene som gravplassmyndighetene i Den norske kirke benytter.

⁸ Charteret om grunnleggende rettigheter, artikkel 10

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/HTML/?uri=CELEX:12012P/TXT&from=EN>

Forskriftene etablerer også et godt behandlingsgrunnlag for å dele data mellom aktørene i en sammenhengende prosess ved dødsfall. Ved videreutvikling av Digital gravferdsmelding til å inkludere valg av seremoni og seremonileverandører vil det være særlig viktig å inkludere tro- og livssynssamfunn under § 8 Deling av opplysninger uten hinder av taushetsplikt samt i Gravplassloven § 26 slik at seremonileverandører kan bistå pårørende enklest mulig med planlegging og gjennomføring av seremonier.

Statsforvalterens styrings- og forvaltningsansvar for Digital gravferdsmelding kommer frem i gravplassloven §25: «Statsforvalteren kan legge til rette for at etterlattes oppgaver og valg etter loven her, samt valg om gjennomføring av gravferdsseremoni, kan løses digitalt.» (BFD, 2024, s. 4). Det ansvaret tydeliggjøres også i forskriftene. Kirkerådet mener at eierskap til løsningen bør forbli hos Statsforvalteren, delegert til Statsforvalteren i Vestfold og Telemark. Det oppfordres til å sette av tilstrekkelige ressurser til forvaltning og utvikling slik at videre arbeid med Digital gravferdsmelding kan realisere funksjoner som ikke er med i første versjon, blant annet valg av seremoni og seremonileverandører.

Forskriftsendring om periodisering av fasteinntekter

Kirkerådet presiserer at vi ikke svarer som gravplassmyndighet. Allikevel er det viktig å kommentere denne delen av høringen fordi den berører sokn i Den norske kirke.

Kirkerådet støtter Departementets forslag om endring i forskrift om økonomiforvaltning av fasteinntekter i sokn i Den norske kirke. Kirkerådet støtter også unntakets formulering i anordningsprinsippet med verbet «kan», slik at fellesråd som allerede periodiserer i samsvar med anordningsprinsippet kan fortsette med dette dersom de selv ønsker det. Dagens gjeldende forskrift er krevende å følge. Fasteinntekter representerer en vesentlig del av samlede inntektene for fellesrådene og ofte forskuddsbetales for flere år om gangen uten at det er mange andre inntektskilder for å dekke bortfallet av disse i implementeringsperioden. Unntaket fra anordningsprinsippet vil i mange tilfeller være en videreføring av nåværende praksis i mange fellesråd. Selv om inntektsføring av hele inntekten i regnskapsåret den mottas gir noe sårbarhet for svingninger i inntekter fra år til år, er dette noe mange fellesråd er godt kjent med og er allerede noe de tar hensyn til i økonomiplanlegging og budsjettering.

Med vennlig hilsen

Ingrid Vad Nilsen
direktør

Jan Christian Kielland
avdelingsdirektør

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur.

Mottakere:
Barne og familiedepartementet